

POSUDEK OPONENTA DIPLOMOVÉ PRÁCE ZULIKY BROUMOVÉ

Přínos volnočasových aktivit na psychický stav a kvalitu života hospitalizovaného dítěte

Diplomová práce Zuliky Broumové je zaměřena na závažné a netradiční téma, které v pedagogice volného času patrně neleží zcela na výsluní zájmu. Práce je dobře postavena, má logickou strukturu sestávající z části teoretické a praktické (výzkumné). Teoretická část práce obsahuje čtyři zdánlivě různorodá témata („Nemoc“, „Osobnost“, „Volný čas“ a „Kvalita života“), které jsou však pro posuzování vlivu volnočasových aktivit na kvalitu života hospitalizovaných dětí zcela relevantní a klíčové.

Z formálního hlediska není práce zcela bez chyb. Za zmínku stojí např. občasné nezvládnutí grafické stránky práce (nepřehlednost výčtových odstavců např. na str. 49, kolísání velikosti písma na str. 88-89 či zbytečně široké řádkování v poznámkách pod čarou), zvláště nápadné až matoucí je volné, nepotištěné místo na str. 55 a především mezi stránkou 85-86. Vcelku je však text v zásadě přehledný a k závažným komplikacím při orientaci v textu nedochází.

V teoretické, spíše kompilační části práce autorka vychází z poněkud omezeného množství zdrojů (cca 6-7 základních titulů), které sice dokáže vhodně kombinovat, ale k jejich vzájemné konfrontaci či kritickému zhodnocení nedochází, což je v případě diplomové práce škoda. Především se ale nabízí otázka, proč v tak tematicky doširoka rozevřené části práce autorce stačí vycházet ze stále stejných titulů a proč třeba v podkapitole 2.3 („Zralost dítěte“) neupotřebila úžeji zaměřená díla z oblasti vývojové psychologie nebo v kapitole 4. („Kvalita života“) nepřihlédla k bohaté literatuře sociologické. Také v kapitole 1.3 („Nemocnice, pohled do historie“) bych si také dokázal představit mnohem bohatší zdrojovou základnu, přinejmenším dílo Michela Foucaulta *Zrození kliniky*.

V praktické (výzkumné) části práce si autorka zřetelně stanovuje cíle, ale bohužel nevolí zcela odpovídající metodu. Pokud se např. ptá a hodlá zjistit „*do jaké míry jsou volnočasové aktivity na lůžkových odděleních zajišťovány*“ (str. 6), rozhodně to nelze zjistit na základě vzorku deseti respondentek (jejichž dítě navíc bylo, jak je patrné z charakteristiky vzorku na str. 64-67, mnohdy hospitalizované jen několik málo dnů). Na základě takto spíše náhodně zvoleného a nereprezentativně malého vzorku nelze odpovědět ani na třetí výzkumnou otázku, tedy „*zda se určitá fakta, uvádění v literatuře, shodují, či odlišují od praxe*“ (str. 6). Proto se nelze divit, že ačkoliv např. na str. 93 se autorka spokojuje s informací, že „*přítomnost rodinných příslušníků je v dětských lůžkových zařízeních v České republice respektována*“ a má ji na základě vlastního výzkumu za potvrzenou, z vlastní zkušenosti vím, že např. na dětském oddělení českobudějovické nemocnice smí pobývat rodič pouze s dítětem do 6 let. Konečně i s prostřední, druhou výzkumnou otázkou vyvstávají pochybnosti. Jeví se mi téměř banální ptát se, „*zda a nakolik*“ jsou volnočasové aktivity „*přínosné pro hospitalizované dítě, kvalitu jeho života, jeho psychický stav*“ (str. 6). Lze přeci jen těžko očekávat, že na takto položenou otázku dostaneme negativní odpověď. Když tedy autorka píše: „*Předpokládá se, že dítě, které má nabídku volného času, je v lepší psychické pohodě a tato aktivita přispívá významně k lepší kvalitě jeho života, tzn., že existuje určitá souvislost mezi způsobem trávení volného času a psychickým stavem dítěte.*“, vtírá se námitka, zda by nebylo daleko prospěšnější zaměřit se na vliv volnočasových aktivit na samotný zdravotní stav dítěte a rychlost jeho zotavení. To je to podstatné, co by stálo za solidní výzkum. V tom případě by samozřejmě bylo zapotřebí zcela jiného a jinak sestaveného vzorku. Nicméně i v takto pochybně založeném výzkumu překvapuje, že autorka vychází jen z výpovědí maminek, ale zcela jí uniká

hlas, který je v tomto ohledu vůbec nejrelevantnější, a to je prožitek a zkušenost samotných hospitalizovaných dětí.

V kvalitativním zpracování výpovědí respondentek metodou seskupování výroků do trsů nacházím poměrně závažné nelogičnosti. Proč např. výrok „*Je to jiné, třeba ta postel jak byla jakoby velká, to působí, jakoby se zmenšil*” autorka zařazuje do podkategorie „Připraven”? Proč výrok „*hodně brečel, snažila jsem se ho uklidnit, měl strach, není zvyklý... padlo to i na mne*“ je zařazen do podkategorie „Bezpečí”? Proč do podkategorie „Přítomnost (rodiče) nevyužita“ je nepochopitelně zařazen výrok „*Jsem se domlouvala s ním, jestli chce, ať rozhodne on. Ale vlastně pak jsem tam byla skoro pořád s ním*“? Takových nelogičností je v trsovém zpracování rozhovorů celá řada, což vede k otázce, co vlastně mohla autorka tímto způsobem reálně zjistit. Autorka se domnívá, že na základě jejího výzkumu lze na všechny tři položené otázky kladně odpovědět („Závěr“, str. 97), já jsem však přesvědčen, že výzkumný vzorek není pro takto položené otázky relevantní a dokonce ani samotné zpracování získaných dat nelze považovat za spolehlivé. Kapitola „Diskuze“ (str. 94-96) bohužel jen rekapituluje obsah práce (včetně částí teoretických), k žádné diskusi nad uplatněnou metodou ani získanými výsledky nedochází. Zdá se tedy, že autorka si slabin či mezi svého výzkumného postupu není vědoma.

Za jeden z mála zajímavých výsledků práce, který si zaslouží diskusi, lze považovat autorčino zjištění, že „*z rozhovorů je zřejmé, že ve většině případů pro dobrý psychologický stav malého pacienta stačí přítomnost doprovázející osoby. Dětská oddělení by měla být zařizována automaticky pro dítě i rodiče*“ (str. 93). Nabízí se ale otázka, jestli rodiče mohou skutečně plnohodnotně zajišťovat volnočasové aktivity hospitalizovaných dětí. Není výhoda specialistů v tom, že jsou pro toto specifické prostředí většinou profesionálně školeni, mají mnohem více zkušeností, rozumějí provozu nemocnice i samotnému léčebnému postupu a v neposlední řadě nejsou tolik citově angažováni a mohou tedy děti lépe motivovat a zajišťovat podněty, které rodiče zajistit nemohou už jen proto, že bývají situací i prostředím mnohdy deprimováni více než samotné děti? Domnívám se, že právě nelehkou a mimořádně záslužnou práci těchto specialistů měla autorka prostřednictvím své práce více zhodnotit a vyzdvihnout.

Rozhodně netvrdím, že autorka odevzdává práci nepečlivou nebo odbytou, vynaložené úsilí při jejím zpracování je zjevné, a proto (a také pro dobře zvolené téma) ji doporučuji k obhájení. Nicméně si nemyslím, že dospívala k něčemu, na čem by se dalo dále stavět, a proto její diplomovou práci nemohu zhodnotit lépe než známkou **dobře**.

22. dubna v Českých Budějovicích

PhDr. Vít Erban, Ph.D.
Katedra filosofie a religionistiky TF JU
v Českých Budějovicích